

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: Santander Bank SA o. Świebodzin 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 68 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 3 października 2022

**Biuro Urządzenia Lasu
i Geodezji Leśnej
w Gorzowie Wlkp.**

Rada jednego z osiedli miasta Szczecina poprosiła nas w sierpniu b.r. o opinię na temat sporządzonego przez Państwa projektu urządzenia lasów miejskich Szczecina. Kierując się dobrym obyczajem, udostępniamy tę opinię również Państwo jako stronie zainteresowanej.

z poważaniem

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: Santander Bank SA o. Świebodzin 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 68 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Opinia o projekcie uproszczonego planu urządzenia Lasów Miejskich Szczecina na okres od 1 stycznia 2022 do 31 grudnia 2031

PAWEŁ PAWLACZYK
7 SIERPNIA 2022

Przedmiotem niniejszej opinii jest projekt uproszczonego planu urządzenia lasu dla lasów gminy miasto Szczecin będących w zarządzie Zakładu Usług Komunalnych w Szczecinie administrowanych przez Lasy Miejskie w Szczecinie, na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2031 r., sporządzony przez BULiGL Oddział w Gorzowie Wlkp., w wersji udostępnionej radom osiedli.

Jak podano w elaboracie planu, w Lasach Miejskich Szczecina „w latach 2012-2021 Zarządca wykonywał tylko niezbędne zabiegi sanitarne”. Aktualnie lasy te mają „dobry stan zdrowotny i sanitarny”, wysoką przeciętną zasobność ($390\text{m}^3/\text{ha}$) i wysoki średni wiek drzewostanów (91 lat).

W projektowanym planie proponuje się pozyskanie rębne ok. 7 tys. m^3 roczne, a pozyskanie ogółem ok. 11,2 tys. m^3 rocznie. Daje to, przy powierzchni leśnej 2593,51 ha, przeciętną intensywność $4,3\text{ m}^3/\text{ha}$. Bez zaleceń dotyczących cięć pozostawiono tylko niedostępne drzewostany na Międzyodrzu. Dla porównania, średnia intensywność pozyskania w Lasach Państwowych w Polsce w 2021 r. wyniosła $5,8\text{ m}^3/\text{ha}$ pow. leśnej rocznie. W konsekwencji, w przypadku realizacji projektowanego planu, dostępne fragmenty Lasów Miejskich będą „cięte” prawie tak intensywnie, jak średnio Lasy Państwowe w Polsce. Cięciami rębnymi ma zostać objęte 17,4% powierzchni leśnej; w ciągu 10 lat ma zostać pozyskane 14,0% grubizny. Intensywność użytkowania zapasu i udział powierzchni objętych cięciami rębnymi więc większy, niż przypadająłaby na dziesięciolecie w stricte gospodarczym modelu „lasu normalnego”.

Przystąpienie do realizacji projektowanego planu będzie oznaczało, że mieszkańcy Szczecina staną wobec znacznych zmian w swoich lasach. Kontrastowo do okresu 2012-2021, w których intensywność cięć w lasach była niewielka, Lasy Miejskie Szczecina zaczną być użytkowane z intensywnością prawie taką samą, jak przeciętny las w Polsce. Mieszkańcy, przyzwyczajeni przez dziesięciolecie do krajobrazu „starego lasu nieciętego”, zderzą się ze zmianą tego krajobrazu na krajobraz lasu intensywnie użytkowanego. Może to wywołać poważne konflikty społeczne.

Mimo że w projekcie planu znajduje się rozdział „prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego”, nie ma w nim żadnej prognozy, a zamieszczono tylko podsumowanie ilości drewna przeznaczonego do pozyskania. Nie wiadomo więc, jak miałyby się zmienić zasobność i wiek Lasów Miejskich w wyniku realizacji planu.

1. Regulacja użytkowania rębnego

Przyczyną opisanego wyżej stanu rzeczy jest aktualna struktura wiekowa drzewostanów (wysoki średni wiek) przy przyjętym – jako milczące założenie planu – paradygmacie rębego użytkowania wszystkich dostępnych drzewostanów, które przekroczyły wiek rębności. Wprawdzie wieki rębności dla poszczególnych gatunków lasotwórczych przyjęto na poziomie istotnie wyższym, niż

zwykle się to czyni w lasach gospodarczych (projektuje się: dla dębu 180 lat, dla buka i sosny – 140 lat), ale jednak nadal przyjęto a priori, że *użytkowanie rębne projektuje się w drzewostanach, które osiągnęły wiek rębności*.

Założenie takie było dość powszechnie przyjmowane w gospodarce leśnej XIX i XX wieku, zorientowanej na produkcję drewna. Współcześnie jednak nie wydaje się odpowiadać ani wymogom czasu, ani specyfice lasów o istotnej funkcji społecznej, jakimi niewątpliwie są lasy miejskie.

Nawet w gospodarczych Lasach Państwowych samo osiągnięcie wieku rębności nie zawsze jest przesłanką do kwalifikacji drzewostanu do cięć rębnych. Obowiązująca tam Instrukcja Urządzenia Lasu¹ w §24 pozwala na przypisywanie drzewostanom indywidualnych wieków dojrzałości rębnej – w celu *elastycznego projektowania terminu rozpoczęcia procesu odnowienia w drzewostanie: np. znacznie wcześniejszego – niż przeciętny wiek rębności gatunku panującego – np. w wypadku przebudowy, ale też znacznie późniejszego, np. w wypadku drzewostanu o dobrym stanie zdrowotnym pełniącego niezastąpioną funkcję w ekosystemie*.

Moim zdaniem, we nowoczesnym urządzeniu lasu nabór drzewostanów do użytkowania rębnego należałoby oprzeć nie na paradygmacie konieczności użytkowania rębnego po osiągnięciu wieku rębności, ale na ocenie potrzeby interwencji odnowieniowej, w świetle stanu i roli drzewostanu. W lasach istotnych społecznie, w tym w lasach miejskich, istotną przesłanką powinna być „społeczna rola drzewostanu” tj. jego rola w krajobrazie leśnym zaspokajającym potrzeby mieszkańców miasta. Potrzeby hodowlano-ochronne konkretnego drzewostanu, w tym decyzja o podjęciu, lub odłożeniu na przyszłość, jego użytkowania rębnego, powinny być ocenione jako wypadkowa przesłanek szczegółowych:

- a) Potrzeby osiągnięcia celu hodowlanego w postaci TD (wskaźnikiem jest zgodność z TD w skali: 3 – niezgodność, 2 – zgodność częściowa, 1 – zgodność);
- b) Potrzeby odnowienia drzewostanów niestabilnych (w tym dotkniętych ryzykiem zamierania związanego z wiekiem drzew; wskaźnikiem jest stabilność drzewostanu określona wg metody Boreckiego i in². Samego wieku drzewostanu w granicach 100-250 lat nie należałoby uznawać za czynnik niestabilności, dopóki nie pojawią się faktyczne objawy fizjologicznego starzenia się i zamierania drzew);
- c) Potrzeby dłuższego zachowania drzewostanu ze względu na jego szczególną rolę w ekosystemie (występowanie gatunków związanych ze starodrzewem, potencjalnie wrażliwym na cięcia odnowieniowe; szczególna rola drzewostanów na stokach dla opóźniania spływu powierzchniowego i retencji ekosystemowej);
- d) Potrzeby jak najdłuższego zachowania drzewostanu ze względu na jego rolę społeczną (położenie w sąsiedztwie szlaków, „spacerowy” charakter drzewostanu w sąsiedztwie miasta).

Zastosowanie w/w przesłanek powinno skutkować opóźnieniem średniego wieku rozpoczynania cięć rębnych w drzewostanach, w porównaniu z „wiekiem dojrzałości rębnej” jaki byłby przyjęty dla poszczególnych drzewostanów w tradycyjnym modelu. O ile tradycyjny model urządzenia lasu zakłada, że drzewostan należy użytkować rębnie, gdy stanie się on „gotowy” („dojrzały”) do rozpoczęcia procesu odnowienia, a trzeba użytkować, gdy potrzeba przekształcenia drzewostanu wynika z celu hodowlanego, to w/w przesłanki skutkować powinny dłuższym przetrzymywaniem wielu drzewostanów na pniu, ze względu na ich szczególną rolę w ekosystemie lub (co szczególnie istotne w lasach miejskich) szczególną rolę społeczną.

Takie podejście zaproponowano np. w projekcie planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (nie tylko w lasach miejskich, ale i w Lasach Państwowych w pobliżu

¹ Załącznik do zarządzenia Nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 21 listopada 2011 r.

² Borecki T., Stępień E., Wójcik R., Kędziora W., Konieczny A., Orzechowski M. 2019. Propozycja regulacji użytkowania rębego w wielofunkcyjnym gospodarstwie leśnym. Materiały sesji naukowej "Wielofunkcyjna gospodarka leśna wobec oczekiwań przemysłu drzewnego i ochrony przyrody", 119 Zjazd Delegatów PTL, Darłówek. Polskie Towarzystwo Leśne <http://ptl.pl/posts/konferencje-naukowe>.

Trójmiasta)^{3, 4}. Warto zwrócić uwagę, że w tamtejszych Lasach Miejskich Gdańska, Gdyni i Sopotu w aktualnych uproszczonych planach urzędzenia lasu na lata 2016-2025 właśnie z przyczyn społecznych niemal zupełnie zrezygnowano z cięć rębnych i trzebieży późnych, co przyczynia się do utrzymania wysokich walorów społecznych tych lasów i jest – przeciwnie niż aktualna gospodarka w Lasach Państwowych – pozytywnie oceniane przez społeczeństwo Trójmiasta.

W lipcu 2022 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych zatwierdził do stosowania w Lasach Państwowych „Wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej”⁵, zalecając w nich przyjmowanie za cel „spowolnienie zachodzących zmian” i „zachowanie krajobrazu leśnego”; mówiąc o „spowolnionej wymianie pokoleniowej”. Nawet Lasy Państwowe dostrzegły więc społeczne potrzeby spowalniania użytkowania rębego w takich lasach.

Tym bardziej więc zasada maksymalnego spowalniania użytkowania rębego powinna zostać zastosowana w Lasach Miejskich.

2. Rodzaje rębni

Niezależnie od powyższych, zasadniczych uwag w kwestii regulacji użytkowania rębego, wątpliwości budzą zaproponowane rodzaje rębni. Są one wprawdzie typowe dla gospodarowania w odpowiednich drzewostanach i siedliskach w ramach standardowej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, ale wątpliwości budzi zastosowanie niektórych z nich w warunkach Lasów Miejskich, gdyż będą silnie oddziaływać na krajobraz.

Na prawie 30 ha zaplanowano rębnię zupełną Ia, która krajobrazowo oznaczać będzie „likwidację lasu” na powierzchniach od 0,6 do 3,6 ha (niezależnie od faktu, że zręby zostaną odnowione). Tzw. rębnia IIa, czyli rębnia częściowa, polegająca na stopniowym przeredzaniu drzewostanu (najczęściej bukowego), została zaplanowana na ponad 110 ha, podczas gdy ona także będzie oznaczać znaczną zmianę krajobrazu leśnego w stosunkowo krótkim (10-15 lat) okresie. Rębnie gniazdowe: IIId (częściowa gniazdowa), IIIa (gniazdowa zupełna) i IIIId (gniazdowa częściowa) obejmą ponad 200 ha, tymczasem wiążą się one z wcinaniem znacznych powierzchni otwartych (bądź wycinaniem samych gniazd, bądź cięciem zupełnym na powierzchni międzygniazdowej). Wymienione rębnie będą przy tym kształtować krajobraz leśny o mniej lub bardziej sztucznej strukturze.

Cytowane już „Wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej” w Lasach Państwowych rekomendują odchodzenie od rębni I-III, na rzecz rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd), rębni jednostkowo-przerębowej (Va) lub rębni kępowo-przerębowej (Vb). Tym bardziej podejście takie należałoby więc zastosować w Lasach Miejskich.

Pobór masy w ramach poszczególnych typów rębni zaplanowano zupełnie schematycznie, nie próbując np. spowalniać rębni i wydłużać procesu odnowienia z przyczyn krajobrazowych.

Wątpliwe w warunkach lasów miejskich jest w ogóle prowadzenie cięć uprzętających, czyli rębni „U”. Polegają one na usunięciu ostatnich starych drzew z użytkowanej powierzchni, podczas gdy w lasach miejskich należałoby w ogóle z cięć uprzętających zrezygnować, pozostawiając resztki starych drzew na kolejne pokolenie drzewostanu, ze względów przyrodniczych i krajobrazowych.

³ Pawlaczyk P. (red.) 2021. Dokumentacja planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Operat ochrony ekosystemów leśnych. Mscr. Klub Przyrodników dla Zarządu Pomorskich Parków Krajobrazowych. [https://www.researchgate.net/publication/360066146_Operat_ochrony_ekosystemow_leсных_do_planu_ochrony_Trojmiejskiego_Parku_Krajobrazowego].

⁴ Projekt planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego – wersja do konsultacji społecznych [<https://pomorskieparki.pl/planyochrony/opracowanie-projektu-planu-ochrony-trojmiejskiego-parku-krajobrazowego/>].

⁵ Załącznik do zarządzenia nr 58 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 5 lipca 2022.

3. Skala i cele trzebieży późnych

Poza niedostępnym Międzyodrziem, w prawie wszystkich starszych drzewostanach schematycznie zaplanowano trzebieże późne (obligatoryjne do wykonania w wymiarze powierzchniowym!). W konsekwencji, w związku z dużą liczbą starszych drzewostanów, areal tego zabiegu obejmie w dziesięcioleciu 1266,87 ha, czyli połowę Lasów Miejskich! w chwili wykonywania trzebież późna jest zabiegiem widocznym w krajobrazie, wieża się z procesem pozyskania i zrywki drewna, pozostawia ślady wizualne w postaci pniaków, szlaków zrywkowych, przekształceń dróg leśnych, okresowo także stosów drewna. Choć ślady takie zacierają się z czasem, takie natężenie trzebieży późnych przyczyni się do kształtowania wrażenia „lasu intensywnie ciętego”, z jakim spotkają się mieszkańcy Szczecina w swoich lasach.

Cel wykonania trzebieży późnych opisano jako *zintensyfikowanie przyrostu na skutek prześwietlenia (dostarczenia większej ilości światła) oraz przygotowanie drzewostanu do odnowienia*.

Budzi wątpliwości, czy na pewno w lasach miejskich ma sens stawianie celu „zintensyfikowania przyrostu”, czyli celu typowo gospodarczego. Trzebieże późne zaplanowano także w starych drzewostanach drzew, które w starszym wieku raczej nie reagują przyrostem na prześwietlenie, np. w ponad 100-letnich dębinach.

Wydaje się, że w lasach miejskich planowanie trzebieży, zwłaszcza późnych, powinno być mniej schematyczne. Z jednej strony, nie ma sensu planowanie trzebieży we wszystkich starych drzewostanach, bo cel gospodarczy nie powinien mieć znaczenia, a z krajobrazowego punktu widzenia schematyczna trzebież w miejskim starodrzewie tylko zwiększy konfliktowość gospodarki leśnej dla społeczeństwa. Z drugiej strony, zabieg trzebieży w lasach miejskich może i powinien być pomyślany jako kształtujący krajobraz leśny, np. popierający rozwój drzew biocenotycznych oraz punktowy rozwój dolnych warstw lasu.

4. Docelowe typy drzewostanów; podejście do siedlisk przyrodniczych ważnych dla Unii Europejskiej.

Przyjęte docelowe typy drzewostanów mieszczą się w schematach gospodarki leśnej w Polsce, ale nie w pełni odpowiadają potencjalnej roślinności naturalnej. Zwłaszcza na siedlisku LMśw zastosowanie tych typów drzewostanów (w tym wysokiego udziału sosny) będzie utrzymywać „niezgodność drzewostanu z siedliskiem” w sensie ekologicznym, nawet gdy zostanie osiągnięta zgodność w sensie urządzeniowym.

Nieco bardziej zgodne z roślinnością potencjalną są typy drzewostanów zaproponowane na zidentyfikowanych siedliskach przyrodniczych. Dziwi tu jednak, dlaczego na siedliskach „w stanie zachowania C”, czyli zdegradowanych, zaplanowano typy z wyższym udziałem sosny, a więc kontynuujące tę degradację. celem działania w stosunku do siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania C powinna być poprawa ich stanu w przyszłym pokoleniu drzewostanu, co właśnie wymagałoby składu typowego dla siedliska, a nie zniekształconego sosną. Zupełnie nie podjęto też próby zastosowania składów typowych dla siedlisk przyrodniczych w miejscu, gdzie siedlisk przyrodniczych obecnie nie zidentyfikowano – czyli nie podjęto próby odtwarzania ich arealu. Podejście takie nie jest zgodne z ambitnymi celami Unii Europejskiej dotyczącej odtwarzania przyrody w UE.

Ujęte w planie propozycje gospodarowania w poszczególnych typach siedlisk przyrodniczych ważnych dla Unii Europejskiej są skopiowane z opracowań potrzebne rozważających kompromisy między wielkoobszarową gospodarką leśną (nastawioną m. in na produkcję drewna) a potrzebą częściowego zachowania struktury i funkcji siedliska. Nie są one adekwatne dla lasów miejskich, w których produkcji drewna nie powinna w ogóle być istotnym celem, a za to kompromisy są potrzebne w innych sferach (np. masowe użytkowanie rekreacyjne, konflikty między ochroną przyrody a bezpieczeństwem ludzi w lesie, efekty strefy styku lasu i terenów zurbanizowanych itp.).

5. Drzewa biocenotyczne jako element krajobrazu leśnego

Tzw. drzewa biocenotyczne – w tym drzewa szczególnie stare i okazałe, z wykształcającymi się różnymi mikrosiedliskami, np. dziupłami, szczelinami, dendrotelmami, obłamanymi konarami, efektywnymi hubami, kobiercami epifitów, są cenne przyrodniczo, a przy tym są istotne w lesie miejskim ze względów krajobrazowych. Z jednej strony stanowią one same atrakcyjny wizualny element krajobrazu leśnego, stwarzający wrażenie naturalności lasu; z drugiej strony mają kluczowe znaczenie dla różnorodności biologicznej lasu zwłaszcza w zakresie owadów, grzybów i mszaków, w tym ich atrakcyjnych wizualnie gatunków. Można by więc oczekiwać, że występowanie drzew biocenotycznych w lesie miejskim będzie szczególnie promowane.

Projekt planu wspomina o drzewach biocenotycznych, ale tylko w ramach zaleceń do gospodarowania w poszczególnych typach siedlisk przyrodniczych Natura 2000. Mowa tam o *kontynuowaniu w ramach prowadzonej gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia*. Mowa też o *wykluczaniu z użytkowania gospodarczego i hodowlanego w drzewostanach rębnych i przeszłorębnych biogrup o powierzchni stanowiącej ok. 5% wydzielania przekraczającego 1 ha* (co w pewnym zakresie będzie przyczyniać się do powstawania i rozwoju drzew biocenotycznych w przyszłości, w miarę starzenia się pozostawionych w biogrupie drzew będą się rozwijać cechy biocenotyczne). Nawet jednak w tych przypadkach, idea pozostawiania drzew biocenotycznych jest kontestowana i ograniczona zapisem: *Rozważając ilość drzew biocenotycznych niezbędnych do pozostawienia na powierzchni podlegającej użytkowaniu rębnyemu, należy uwzględnić również ich depozyt w sąsiednich wydzieleniach (np. ekosystemy referencyjne, rezerwaty przyrody, tereny trudnodostępne, itp.) powierzchnię rozliczając w ramach ostępu*. Sugeruje się więc, że drzewa biocenotyczne powinny być tylko w szczególnych miejscach i fragmentach siedliska przyrodniczego.

Ze względu na ekologiczne i krajobrazowe znaczenie drzew biocenotycznych, ja oczekiwałbym raczej, że sprzyjanie rozwojowi takich drzew i ich pozostawianie będzie jedną z naczelných zasad gospodarowania w lasach miejskich na całym ich areale!

Chciałbym przy okazji przypomnieć, że jako drzewa biocenotyczne należałoby rozumieć wszystkie drzewa z tzw. mikrosiedliskami nadrzewnymi w sensie przyjmowanym w ekologii lasu⁶, w tym jako:

- a) Żywe i martwe drzewa, miejscowo spróchniale (z łatwo widoczną zgnilizną pnia (np. z widocznymi, otwartymi ranami pnia, dziupłami wypełnionymi próchnem, z uszkodzeniami od pioruna, złamane) oraz drzewa z owocnikami grzybów (hubami); z koroną częściowo (powyżej 1/3) obumarłą (martwe konary i gałęzie w koronie);
- b) Inne drzewa martwe, wykroty i złomy;
- c) Drzewa dziuplaste: z dziupłami zasiedlonymi przez ptaki lub inne gatunki zwierząt, z dziupłami, próchnowiskami i innymi otworami i wnękami w pniu (Kategorii tej nie należy zawęzać do drzew z typowymi dziupłami wykutymi przez dzięcioły; obejmuje ona także inne mikrosiedliska o charakterze otworów, wnęk, wypróchnień, szczelin, pęknięć w drzewach. Różne rodzaje takich mikrosiedlisk ważne są dla różnych organizmów. Znaczenia „drzew dziuplastych” nie należy postrzegać tylko przez pryzmat ptaków, i nie można ograniczać ich rozumienia tylko do drzew z dziupłami o cechach odpowiednich dla ptaków);

⁶ Kraus D., Bütler R., Krumm F., Lachat T., Larrieu L., Mergner U., Paillet Y., Rydkvist T., Schuck A., Winter S. 2016. Catalogue of tree microhabitats – Reference field list. Integrate + Technical Paper [<https://informar.eu/tree-microhabitats>]

Bütler R., Lachat T., Krumm F., Kraus D., Larrieu L. 2020. Field Guide to Tree-related Microhabitats. Descriptions and size limits for their inventory. Birmensdorf, Swiss Federal Institute for Forest, Snow and Landscape Research WSL [https://www.researchgate.net/publication/348835224_Field_Guide_to_Tree-related_Microhabitats_Descriptions_and_size_limits_for_their_inventory].

- d) Drzewa o nietypowym pokroju: tzw. niezwykle formy, drzewa pozbawione korony na skutek złamania; drzewa z nietypowymi formami morfologicznymi np. szyszek, kory, gałęzi.
 - e) Drzewa rodzimych gatunków biocenotycznych: naturalnie występujące lub wprowadzone, poprawiające bazę żerową zwierzyny, nektarodajne, urozmaicające krajobraz, takie jak jabłoń, grusza, czereśnia;
 - f) Drzewa z gniazdami ptaków, o średnicy gniazd powyżej 25 cm;
 - g) Przystoje: drzewa i grupy drzew pozostawione na następną kolej rębnu lub do ich naturalnej śmierci i rozkładu;
 - h) Drzewa wyraźnie wyróżniające się wiekiem lub rozmiarami w stosunku do innych drzew na terenie Lasów Miejskich, w szczególności przekraczające wymiary kwalifikujące do uznania za pomnik przyrody według przepisów odrębnych⁷;
 - i) Drzewa stanowiące pamiątkę kultury leśnej;
 - j) Drzewa tworzące wewnętrzne założenia przestrzenne, np. aleje, szpalery
- z zastrzeżeniem, że drzewa biocenotyczne stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa osób trzecich, np. w związku z ryzykiem upadku drzewa lub jego części, mogą być obalane lub usuwane, jeżeli stwarzane przez nie ryzyko wyraźnie przeważa nad ich wartością biocenotyczną.

6. Proponowane obszary chronione

W planie słusznie ujęto formy ochrony przyrody zaproponowane za waloryzacją przyrodniczą miasta Szczecin z 2018 r. Kuriozalne jest jednak, że nie uwzględniono tego zupełnie w planowanych wskazówkach gospodarczych, planując np. w starych, 175-letnich drzewostanach w projektowanym rezerwacie „Nad Pilchówką” cięcia rębne.

7. Uspołecznienie planowania

Plan deklaruje „zwiększanie udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji dotyczących trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej”. W procesie powstawania planu zupełnie tego nie widać.

Projekt planu ma podlegać wprawdzie publicznemu wyłożeniu, udostępniono go także z wyprzedzeniem radom osiedli. Mimo to, zastosowanie podejścia partycypacyjnego w planowaniu ma – mimo zapisanej w planie deklaracji - wciąż charakter śladowy.

Prawdziwe uspołecznienie gospodarki leśnej w lasach miejskich wymagałoby rozpoznania, jakie cechy lasu są ważne dla mieszkańców i jakie cechy decydują o atrakcyjności lasu dla nich; jak oceniane byłyby możliwe kierunki zmian krajobrazu leśnego (las jest bowiem zawsze tworem dynamicznym, którego nie można zachować w stałej, zamrożonej postaci; inne będą jednak kierunki i tempo zmian gdy pozostawi się las w większości naturalnym procesom, a inne gdy podjęcie się w nim szeroko zakrojone interwencje hodowlano-leśne; inne będą kierunki zmian krajobrazu gdy będzie się w nim gospodarować schematycznie, inne gdyby przyjąć by kierunki gospodarowania typu „las miejski Lubeki” (cechujące się integracją celów ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz gospodarstwem bezzrębowym; głównie przerębowym sposobem zagospodarowania), a inne gdyby próbować uprawiać „leśnictwo krajobrazowe”, pozbawione funkcji gospodarczej.

Prawdziwe uspołecznienie gospodarki leśnej w lasach miejskich wymagałoby także konsultacji społecznych uwzględniających przetłumaczenie hermetycznego języka leśnictwa na język potoczny; prób wizualizacji zmian krajobrazu leśnego, jakie będą wynikiem realizacji planu, itp. Nic takiego dotąd nie uczyniono.

⁷ Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2300).

8. Konkluzja

Projekt planu mieści się w granicach sztuki gospodarki leśnej (nie licząc pewnych rażących błędów i braków, jak np. zaplanowane użytkowanie rębne w projektowanym rezerwacie, brak prognozy zmian „zasobów drzewnych”). Prezentuje jednak podejście bardzo tradycyjne i schematyczne, oparte na dziewiętnastowiecznych paradygmatach. Próby dostosowania do specyfiki lasów miejskich i współczesnych potrzeb społecznych w zakresie kontaktu z lasem podjęto tylko w pewnych zakresach (np. wysokie wieki rębności), co jest niewystarczające. Nie jest to nowoczesny plan kształtowania lasów miejskich i ich krajobrazu, który mógłby się stać powodem do dumy dla Szczecina. Może być to natomiast przyczyna konfliktów społecznych, ponieważ realizacja tego planu powodowałaby zmiany krajobrazu leśnego, które mieszkańcy Szczecina najprawdopodobniej odbiorą negatywnie.